

V průběhu výzkumu v roce 2019 se v Modré vedle pravěkých situací podařilo odříznout pozůstatky dvou kostrových hrobů patrně souvisejících s výše uvedenými hroby z 9. století.

První z nich, H1/19, byl identifikován v jihozápadní části sondy S2 (obr. 72). Mělká hrobová jáma obdélného půdorysu, orientovaná zhruba ve směru SZ–JV (cca 130 × 55 cm, 75 cm pod dnešním povrchem), byla na JV straně v superpozici s menší pravěkou kruhovitou sídlištní jámou (KLPP). Hrob obsahoval kosterní pozůstatky asi čtyřletého dítěte. Uložení dětského skeletu odpovídalo běžnému slovanskému pohřebnímu ritu. Jeho levá horní polovina se dochovala jen částečně, byly zde patrné důsledky postdepozicičních procesů v podobě např. druhotně přemístěných částí lebky či žeber (bioturbace). Nálezy tvořilo pouze několik plochých kamenů v severním rohu hrobové jámy, jež patrně souvisely s částečným kamenným obložím stěn hrobu.

Druhý z hrobů, H2/19, situovaný přibližně 2,5 m jižně od hrobu H1/19, se dochoval jen částečně. Hrobová jáma se v ploše neprojevovala, na úrovni sprašového podloží zde byly zjištěny pouze fragmenty rozpadlé lebky. Zbytek skeletu zřejmě podlehl fyzikálně-chemickým procesům.

Nálezy pravěkých a raně středověkých situací doplňovaly recentní kůlové/sloupové jámy a jiné novodobé výkopy, patrně související s nedávnou hospodářskou činností před vznikem archeologického muzea v přírodě.

Druhá etapa předstihového archeologického výzkumu by měla proběhnout v roce 2020.

Obr. 72. Modrá u Velehradu 2019. Hrob H1/2019. Foto J. Langr.

Abb. 72. Modrá u Velehradu 2019. Grab H1/2019. Foto J. Langr.

Literatura

Neuvedeno.

Zusammenfassung

Modrá (Kat. Modrá u Velehradu, Bez. Uherské Hradiště), Hradištská Straře, Archäologisches Freilichtmuseum (Archeoskanzen) Modrá, Parz Nr. 1532/1. Mittlere Burgwallzeit. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

Verbleib der Funde: Mährisches Landesmuseum, Zentrum für slawische Archäologie.

Jakub Langr, Luděk Galuška

Mokrý-Horák (k. ú. Mokrý u Brna, okr. Brno-venkov)

„Mokerský les“, parc. č. 274/1, 1050/1, 1050/4, 1052/1, 1052/13, 1056/5.

Středověk, novověk. Vápenický a uhlířský areál, komunikace, lomy. Předstihový záchranný průzkum detektorem kovů.

Prakticky v celém jihozápadním a severním předpolí velkolomu Mokrý (Českomoravský cement, a.s.) proveden předstihový záchranný průzkum detektorem kovů. Kromě mokerského se dotkla prospekce také katastru sousedních Hostěnic („Šedý žlábek“, „Dlouhá vápenice“, „Pacholčí“). Akce navázala na aktivity Ústavu archeologické památkové péče Brno, v. v. i., z let 2017–2018, kdy tu byly zkoumány hlavně objekty spojitelné s historickou výrobou vápna (Kos 2018; 2019). V roce 2019 byly do průzkumu zahrnuty také lesní komunikace a staré povrchové dobývky vápenců a železných rud. Průzkum starých cest doložil frekvenci jejich užívání od 13. do 20. století. Důležité poznatky plynou z průzkumu zaniklých dobývek železných rud v tratích „Nad Skalami“, „Nad Studénčným“ a závrtu Šachtica, které lze nově spojit s 13.–15. stoletím, tj. dobou, kdy obec Mokrý ještě neexistovala nebo se v jejím držení majitelé často střídali (Slavík 1897, 205–209; Vaňáček 1970, 14).

Nové nálezové prameny, pocházející z okolí středověkých vápenic (Spálená seč, U Myslivny a Dlouhá vápenice), doložily bezpečně užívání podkovaného tažného koně s vozem. K dosavadním čtyřem vápenným pecím ze 13.–14. století přibyla další z rozcestí Troják.

Středověké komunikace ze 14.–15. století dokumentují nálezy šipky do balisty, fragmentu nášlapného ježka, podkovy, udidla a ostruhy (obr. 73). Nejpočetnější kolekce nálezů však souvisí s aktivitami v raném novověku, kdy se v areálu návrší Mokerský les nepálilo pouze vápno, ale i dřevěné uhlí („Šedý žlábek“, „Mechový závrt“) a tloukl také kámen na šterk („U obrázku“).

Díky detektorové prospekci se podařilo řadu lesních cest zařadit hluboko do minulosti a některé z nich dokonce spojit s obslužnými aktivitami vrcholné středověkých vápeníků.

Obr. 73. Mokrý-Horák. Ostruha z 2. poloviny 15. století nalezená pomocí detektoru kovů. Foto P. Kos.

Abb. 73. Mokrý-Horák. Mit Hilfe eines Metallsuchers geborgener Reitsporn, 2. Hälfte des 15. Jahrhunderts. Foto P. Kos.

Literatura

Kos, P. 2018: Hostěnice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 59(2), 233–234.

Kos, P. 2019: Mokrý-Horák (k. ú. Mokrý u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 60(2), 287.

Slavík, F. A. 1897: *Vlastivěda moravská II, Místopis Moravy, díl I.* (Brněnský okres). Brno: Musejní spolek.

Vaňáček, M. 1970: *Mokrý u Brna*. Brno: Musejní spolek v Brně.

Zusammenfassung

Mokrý-Horákov (Kat. Mokrý u Brna, Bez. Brno-venkov), „Mokerský les“, Parz. Nr. 274/1, 1050/1, 1050/4, 1052/1, 1052/13, 1056/5. Mittelalter, Neuzeit. Bereich von Kalk-, Kohle- und Kiesabbau, Steinbrüche, Straßen. Prospektion mit einem Metalldetektor.

Petr Kos

.....

Olomouc (k. ú. Klášterní Hradisko, okr. Olomouc)

„Horní Rybník“, parc. č. 42/9, 42/13.

Raný středověk, vrcholný středověk, raný novověk. Sídlištní aktivita. Povrchový průzkum. Uložení nálezů: Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Lokalizace: WGS-84 – 49.6062636N, 17.2639606E; 49.6047728N, 17.2639175E.

Kláster Hradisko leží na nevysoké skalní vyvýšenině na levém břehu řeky Moravy. Samotná stavba kláštera započala nejspíše již roku 1077 a v následném roce byl slavnostně vysvěcen klášterní kostel sv. Štěpána. Nejprve náležel benediktinům a těsně po polovině 12. století je vystřídali premonstráti, kteří klášter poprvé výrazněji přestavěli. Během dalších století byl klášter opakovaně poškozen v důsledku válečných událostí a následně přestavěn až do jeho stávající barokní podoby. V roce 1784 došlo ke zrušení premonstrátského kláštera a od roku 1802 zde byla zřízena vojenská nemocnice, která využívá klášterního areálu dodnes (např. Čížmář, Kohoutek 1998, 335–340).

Původně se předpokládalo, že v místech dnešního kláštera nejspíše existovalo starší velkomoravské hradisko, ale již první provedené archeologické výzkumy v areálu kláštera tuto možnost vyloučily (např. Novotný 1964, 404). Dle dosud předběžně publikovaných výsledků výzkumů lze počítat s osídlením nejdříve z 2. poloviny 10. až 1. poloviny 11. století a následným kontinuálním vývojem z průběhu 12. až 20. století (např. Bláha 1980, 114; Burian 1977, 80–81; Burian 1980, 98–99; Dohnal 1980, 58; Bláha 1995, 47; Čížmář, Kohoutek 1997, 285; Čížmář, Kohoutek 1998, 342–347; Michnová 1998, 9–17; Dehnerová et al. 2017, 229–230). Další archeologické nálezy evidujeme i z blízkého okolí kláštera (srov. Burian 1974, 85–89; Bláha 1977, 64).

V letech 2015–2019 prováděl autor příspěvku povrchovou prospekci v trati „Horní Rybník“ ležící asi 200 m západně od dnešní vojenské nemocnice. Podařilo se mu shromáždit dvě kolekce nálezů, které pocházejí z uličky mezi zahrádkami a z pole u západního břehu zaniklého rybníka. První kolekci z prostoru uličky mezi zahrádkami tvoří 28 ks keramiky. Nejstarší nálezy reprezentují dva okraje zásobnic zařaditelných do 12. století a malý zlomek okraje nejspíše z 11. století. Šest střepů náleží do vrcholného středověku, včetně zlomku okraje z loštického hrnce ve tvaru okruží, a dalších 20 kusů můžeme klást do raného novověku. Na místě byly ponechány zlomky střešní krytiny a fragmenty cihel.

Početnější kolekce z pole u bývalého břehu rybníka obsahuje zejména nálezy běžné stolní a kuchyňské hrnců (hrnce, džbány, talíře, pánvičky, miniaturní nádoby atd.) z průběhu 16.–19. století. Kolekci doplňuje několik fragmentů komorových kachlů opatřených rámovými komorami. Na čelních vyhrávaných stěnách kachlů můžeme rozpoznat pouze motiv vázy s květinovým aranžmá v kruhovém medailónu, který můžeme klást do 16.–17. století (k tomu Hlubek 2017, 137, obr. 5: 3). Na stejném místě se hojně vyskytují fragmenty cihel, střešní krytiny, zvířecích kostí, jakož i strusky amorfního tvaru a různé velikosti.

Literatura

- Bláha, J. 1977:** Přehled důležitějších záchranných akcí oddělení historickoarcheologického průzkumu při OSSPPOP za léta 1974–1976. *Okresní archiv v Olomouci* 1976, 63–67.
- Bláha, J. 1980:** Přehled důležitějších záchranných akcí oddělení historickoarcheologického průzkumu při OSSPPOP za rok 1979. *Okresní archiv v Olomouci* 1979, 114–115.
- Bláha, J. 1995:** Útvar předstihových a záchranných výzkumů. *Památkový ústav v Olomouci. Výroční zpráva* 1994, 44–51.
- Burian, V. 1974:** Objev základů středověkého deversoria u Kláštera Hradiska v Olomouci. *Přehled výzkumů* 1973, 85–89.
- Burian, V. 1977:** Podzemní prostory v okruhu Kláštera Hradiska. *Přehled výzkumů* 1975, 80–81.
- Burian, V. 1980:** Nálezy středověkých kachlů v klášteře Hradisku. *Přehled výzkumů* 1977, 98–99.
- Čížmář, Z., Kohoutek, J. 1997:** K nejstaršímu raně středověkému osídlení bývalého kláštera Hradisko u Olomouce. In: P. Míchna, R. Nekuda, J. Unger (eds.): *Z pravěku do středověku. Sborník k 70. narozeninám Vladimíra Nekudy*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 279–288.
- Čížmář, Z., Kohoutek, J. 1998:** Předběžná zpráva o výzkumu kláštera Hradisko v Olomouci v roce 1996. *Archaeologia historica* 23, 335–352.
- Dehnerová, H., Faltýnek, K., Šlězár, P., Večeřa, P. 2017:** Olomouc (k. ú. Klášterní Hradisko, okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 58(2), 229–230.
- Dohnal, V. 1980:** Zjišťovací sondáž na Klášteře-Hradisku v Olomouci. *Přehled výzkumů* 1978, 58.
- Hlubek, L. 2017:** Kolekce kachlů z Loštic uložená ve Vlastivědném muzeu v Olomouci. *Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci* 314, 130–145.
- Michnová, V. 1998:** Nález brakteátů z kostrového hrobu v Klášteře Hradisku. (Archeologický výzkum 1996). *Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci* 276, 9–17.
- Novotný, B. 1964:** K otázce osídlení olomouckého kopce a Kláštera-Hradiska ve střední a pozdní době hradištní. *Památky archeologické* LV, 392–415.

Zusammenfassung

Olomouc (Kat. Klášterní Hradisko, Bez. Olomouc), „Horní Rybník“. Parz. Nr. 42/9, 42/13. Frühmittelalter, Hoch- und Spätmittelalter, Neuzeit. Suiedlung. Lesefunde.

Lukáš Hlubek

.....

Olomouc (k. ú. Olomouc-město, okr. Olomouc)

Opletalova 363/2, parc. č. stavební 313.

Středověk. Sídliště, město. Záchranný výzkum.

Z důvodu stavební akce „Vestavba výtahu“ byl v prostoru bezprostředně ohroženém stavbou uskutečněn záchranný archeologický výzkum. Stavební činnost ve sledovaném prostoru zahrnovala kromě samotné vestavby výtahu také prohloubení stávající podlahy až na úroveň sklepa v jižní části budovy. Od závěru měsíce května 2019 byl výzkum prováděn formou dohledu. Ve dnech 11.–13. června pak bylo přistoupeno k odborné exkavaci objevených pozůstatků středověké kulturní vrstvy (Zlámal, Grégr 2020, 4).

Zkoumaný prostor se nachází asi 25 metrů jihovýchodně od presbytáře gotického chrámu sv. Mořice. Nejstarší písemné zmínky o domu v rohu Ostružnické ulice a Mořického náměstí pocházejí z 1. poloviny 16. století, kdy byl domem řezníka.